

1. Než začnete číst text, pište po dobu několika minut (např. 3 minuty) vše, co vás napadá při vyslovení slova *pravopis*. Pište pokud možno nepřetržitě, nepřemýšlejte v této fázi nad správností obsahu či pravopisu. Můžete zaznamenávat nejen informace, ale i pocity, které se vám vybaví.

Pravopis a jeho kodifikace

Slovo **pravopis** je překladem řeckolatinského výrazu **ortografie**. Rozumí se jím dohodnutá, odborně vypracovaná pravidla pro užívání písma, která mají usnadnit komunikaci lidí, zajistit jednoznačnost sdělení.

Český pravopis je středně obtížný (obtížnější pravopis má např. francouzština nebo angličtina, naopak jednodušší např. chorvatština nebo finština). Zachoval si některé rysy starších vývojových etap, např. psaní písmena *y*.

Kodifikaci, tedy uzákonění pravopisné normy v písemné podobě v jazykové příručce, stanovují jazykovědci (lingvisté). Pro češtinu jsou takovou příručkou *Pravidla českého pravopisu*, která obsahují dvě důležité části: pravopisná pravidla a pravopisný slovník. Při kodifikaci je někdy přijato jednoznačné pravidlo, např. soubor vyjmenovaných slov, jindy dvojí možnost psaní (dubleta), např. *diskuse* i *diskuze*. Uzákonění dublet zachycuje vývoj jazyka, tzn. existenci původní a novější podoby, z nichž jedna postupně v komunikaci převládne.

Vývoj českého pravopisu

Nejstarší české památky byly psány tzv. **primitivním pravopisem**, tzn. k zápisu českých textů se užívala latinská písmena bez jakýchkoliv změn. Latinská abeceda je ale chudší než české hláskosloví a tak např. písmeno *c* označovalo české hlásky [k, c, č]. Hlásky v latině neexistující byly postupně zapisovány pomocí spřežek. Důsledný **spřežkový pravopis** se vyvinul na začátku 14. století, např. spřežka *ch* pro označení hlásky [ch], *rz* pro [ř].

Za významný mezník se považuje změna pravopisu uskutečněná počátkem 15. století, která je připisována Janu Husovi. Jedná se o **pravopis diakritický**, který nahrazuje spřežky diakritickými znaménky – tečkou, např. *č* pro hlásku [č], a čárkou označující délku samohlásek. V době humanistické se v tištěných textech ustaluje **pravopis bratrský**. Ten je v podstatě diakritický s prvky spřežkové soustavy.

Na počátku **národního obrození** byl český pravopis sjednocen **J. Dobrovským** v jeho mluvnici z roku 1809. První Pravidla českého pravopisu vydává r. 1902 **J. Gebauer**. Během 20. století se pak uskutečnilo několik kodifikačních úprav. Poslední proběhla v roce **1993** a přinesla jen drobné změny kodifikace předchozí (z r. 1957) – některá zjednodušení v oblasti pravopisu velkých písmen (např. psaní názvů ulic, náměstí apod. obsahujících předložku: ulice *U Tržnice*) nebo zavedení dublet u přejatých slov (psaní *s/z*: *romantismus/romantizmus*, délka samohlásek: *penicilin/penicilin*).

2. Potvrdil text některé informace z vašeho úvodního psaní? Co jste nevěděli? Co potřebujete více objasnit?